

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

การใช้ประโยชน์จากสื่อเพื่อการส่งเสริมการผลิตข้าวของเจ้าหน้าที่กรมการข้าว

Utilization of Media to Extension of Rice Production by Rice Department Officers

ศรัณภัสร์ ธนาพีระศักดิ์ (Saranpat Thanapeerasugdi)¹ จินดา ขลิบทอง (Jinda Khlibtong)²

เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (Chalernsak Toomhirun)³

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเจ้าหน้าที่กรมการข้าว (2) การใช้ประโยชน์จากสื่อเพื่อการส่งเสริมการผลิตข้าว (3) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์จากสื่อเพื่อการส่งเสริมการผลิตข้าว และ (4) แนวทางการพัฒนาสื่อที่เหมาะสมเพื่อการส่งเสริมการผลิตข้าว ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เจ้าหน้าที่กรมการข้าวที่ปฏิบัติงานในด้านการส่งเสริมการผลิตข้าวทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จำนวน 1,628 ราย กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโรยามาเน่ ความคลาดเคลื่อน 0.07 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 181 ราย สุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามทางอิเล็กทรอนิกส์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ ผลการศึกษาพบว่า 1) เจ้าหน้าที่กรมการข้าวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 39.10 ปี การศึกษาระดับปริญญาโท ประสบการณ์ทำงานเฉลี่ย 10.64 ปี สังกัดในส่วนภูมิภาค ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งนักวิชาการเกษตรชำนาญการ เข้าร่วมสัมมนา ศึกษาดูงาน และฝึกอบรม 3 ครั้ง/ปีขึ้นไป ใช้แหล่งความรู้ด้านการผลิตข้าวจากหนังสือ ตำรา คู่มือ ส่วนใหญ่มีโทรศัพท์มือถือสมาร์ทโฟน รายรับเฉลี่ยต่อเดือน 27,040.84 บาท รายจ่ายเกี่ยวกับอุปกรณ์เพื่อการสื่อสารเฉลี่ยต่อเดือน 1,239.43 บาท 2) เจ้าหน้าที่กรมการข้าวใช้ประโยชน์จากสื่อในด้านการเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ตนเอง ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทวารสาร/ข่าวสาร เอกสารความรู้/คู่มือ และสื่อออนไลน์ ได้แก่ เว็บไซต์องค์ความรู้เรื่องข้าว หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และผลงานวิจัยอิเล็กทรอนิกส์ ใช้ประโยชน์ในด้านการให้ความรู้แก่เกษตรกร ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทแผ่นพับ เอกสารความรู้/คู่มือ และโปสเตอร์ และใช้ประโยชน์ในด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทแผ่นพับ และสื่อออนไลน์ ได้แก่ เฟสบุ๊กและเว็บไซต์กรมการข้าว 3) เจ้าหน้าที่กรมการข้าวมีปัญหาการใช้สื่อสิ่งพิมพ์และสื่อออนไลน์อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ปัญหาเอกสารไม่เพียงพอต่อการใช้งาน และระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีความเร็วต่ำ 4) แนวทางการพัฒนาสื่อเพื่อให้เจ้าหน้าที่กรมการข้าวนำไปใช้ประโยชน์ คือ การพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อออนไลน์โดยการพัฒนาในด้านข้อมูลและเนื้อหาสาระของสื่อให้ทันสมัย และทันต่อการนำไปใช้

คำสำคัญ การใช้ประโยชน์จากสื่อ สื่อการส่งเสริม การผลิตข้าว กรมการข้าว

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช nattanantak@hotmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช arkjin@hotmail.com

³ รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช artoom@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study 1) basic social and economic conditions of Rice Department officers 2) the utilization of media for rice production extension 3) problems and suggestions in the utilization of media for rice production extension and 4) the appropriate media development guidelines for rice production extension. The population of this study was 1,628 rice department officers who performed their duties in rice production extension in both central and regional areas. The sample size of 181 people was determined by using Taro Yamane formula with the error value of 0.07 and accidental sampling method. Data were collected from using electronic questionnaires and were analyzed by using statistics such as frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation, and ranking. The results of the study found out that 1) most of the Rice Department officers were female with the average age of 39.10 years old, graduated with Master degree, and had the average working experience of 10.64 years, and worked under the regional offices. Most of them held the position of agricultural extensionist, professional level. They attended seminar, field trip, and training 3 time/year, utilized knowledge resources in rice production from books, textbooks, and manuals, owned smartphones, had the average monthly income of 27,040.84 Baht, and had the average monthly expense on communication equipments of 1,239.43 Baht. 2) The Rice Department officers utilized the media for increasing their personal knowledge such as publication media like magazine/news, knowledge documents/manuals and online media such as rice knowledge website, electronic books, and electronic research. They utilized the media by transfer knowledge to farmers such as publication media in the form of pamphlets, knowledge documents/manuals, and posters and also utilized the media for extension such as publication media in the form of pamphlets and online media such as Facebook and Rice Department website 3) The Rice Department officers faced with the problem of publication and online media utilization at the moderate level such as the insufficient amount of documents to be used in the work and the slow speed of internet network system. 4) The media development guidelines in order for the Rice Department officers to utilize were such as the development of publication and online media by improving the aspects of data and content of the media to be more modernized and ready-to-use.

Keywords: Media utilization, Media extension, Rice production, Rice Department

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12 The 12th STOU National Research Conference

บทนำ

กรมการข้าว เป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ซึ่งมีเครือข่ายการดำเนินงานผ่านศูนย์วิจัยข้าว 27 ศูนย์ และศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว 29 ศูนย์ ครอบคลุมทั่วประเทศ มีบทบาทภารกิจเกี่ยวกับข้าวในด้านการปรับปรุงพัฒนาการปลูกข้าว ให้มีผลผลิตต่อพื้นที่และคุณภาพสูงขึ้น การพัฒนาพันธุ์ การอนุรักษ์และคุ้มครองพันธุ์ การผลิตเมล็ดพันธุ์ การตรวจสอบและรับรอง มาตรฐาน การส่งเสริม สนับสนุน และเผยแพร่องค์ความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวนา การแปรรูป และการจัดการอื่นๆ เพื่อเพิ่มมูลค่าข้าว รวมทั้งการตลาดและการส่งเสริมวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับข้าว โดยมีพันธกิจหลัก คือ ส่งเสริม และสนับสนุนเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและคุณภาพผลผลิตข้าว พัฒนาศักยภาพชาวนาและองค์กรชาวนาให้เข้มแข็ง พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการผลิตข้าว และเครื่องจักรกลการเกษตร ส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าข้าว ผลผลิตภัณฑ์แปรรูปและผลพลอยได้จากข้าว การวิจัยและพัฒนาแบบบูรณาการด้านการผลิต การแปรรูปและบรรจุภัณฑ์ข้าว (กรมการข้าว, 2557) ปัจจุบันกรมการข้าว ได้มีแนวทางการบริหารจัดการองค์กรให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกๆ ด้าน จากความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ จึงได้มีการนำสื่อหลายประเภทเข้ามาสนับสนุนในงานส่งเสริมการผลิตข้าว เนื่องจากคุณสมบัติของสื่อที่ช่วยแพร่กระจายข่าวสาร ข้อมูลความรู้ต่างๆ ทางวิชาการเกษตรไปสู่เกษตรกรเป้าหมาย ทำให้เกษตรกรสามารถศึกษาหาความรู้ใหม่ๆ ได้อย่างทันทั่วถึง ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการผลิตข้าวแบบดั้งเดิมไปสู่การผลิตข้าวแบบสมัยใหม่ ที่มีคุณภาพดี และส่งผลให้เกษตรกรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นได้ โดยสื่อส่วนใหญ่ที่กรมการข้าวนำมาสนับสนุนการทำงานให้แก่เจ้าหน้าที่ คือ สื่อสิ่งพิมพ์และสื่อออนไลน์ การใช้สื่อทั้งสองชนิดนี้ร่วมกันในการสนับสนุนการทำงาน จะทำให้เกษตรกรยอมรับเทคโนโลยีและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ง่ายขึ้น เนื่องจากสื่อทั้งสองชนิดนี้มีคุณสมบัติในการกระจายข่าวสาร เผยแพร่ความรู้ และเป็นสื่อการเรียนการสอนได้ดี ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กรมการข้าวได้ดียิ่งขึ้น การใช้ประโยชน์จากสื่อเพื่อการส่งเสริมการผลิตข้าวมีส่วนช่วยในการสนับสนุนงานของเจ้าหน้าที่กรมการข้าวให้บรรลุเป้าหมาย จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่เจ้าหน้าที่กรมการข้าวควรมีความรู้เรื่องสื่อและสามารถใช้สื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น การศึกษาการใช้ประโยชน์จากสื่อเพื่อการส่งเสริมการผลิตข้าวของเจ้าหน้าที่กรมการข้าว จะทำให้ทราบว่าเจ้าหน้าที่กรมการข้าว มีการใช้ประโยชน์จากสื่อเพื่อการส่งเสริมการผลิตข้าวมากน้อยเพียงใด มีปัญหาและข้อเสนอแนะในเรื่องใด ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการนำข้อมูลมาวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาสื่อที่เหมาะสมเพื่อการส่งเสริมการผลิตข้าวอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

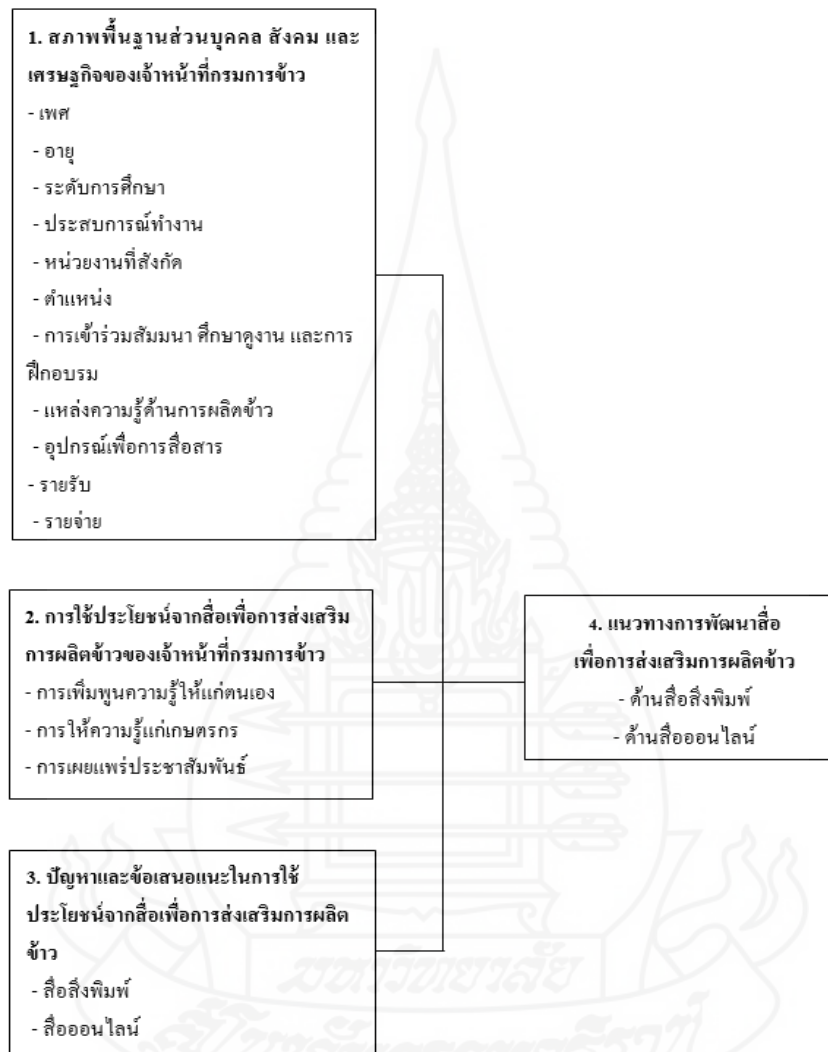
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเจ้าหน้าที่กรมการข้าว
2. เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์จากสื่อเพื่อการส่งเสริมการผลิตข้าวของเจ้าหน้าที่กรมการข้าว
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์จากสื่อเพื่อการส่งเสริมการผลิตข้าว
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสื่อเพื่อการส่งเสริมการผลิตข้าว

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ เจ้าหน้าที่กรมการข้าวที่ปฏิบัติงานในด้านการส่งเสริมการผลิตข้าว ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จากกองวิจัยและพัฒนาข้าว ศูนย์วิจัยข้าว กองเมล็ดพันธุ์ข้าว ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว สำนักส่งเสริมการผลิตข้าว กองพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าว และกองตรวจสอบรับรองมาตรฐานข้าวและผลิตภัณฑ์ จำนวน 1,628 ราย กำหนดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 181 ราย โดยใช้การคำนวณตามสูตรของทาโรยามาเน ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.07 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบพหุโดยบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามทางอิเล็กทรอนิกส์ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ โดยกำหนดจากค่าคะแนนน้ำหนักเฉลี่ย
ดังนี้ 1.00 - 1.80 = น้อยที่สุด 1.81 - 2.60 = น้อย 2.61 - 3.40 = ปานกลาง 3.41 - 4.20 = มาก และ 4.21 - 5.00 = มากที่สุด

ผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของเจ้าหน้าที่กรมการข้าว พบว่า เจ้าหน้าที่กรมการข้าว ร้อยละ 59.1 เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 39.10 ปี การศึกษาระดับปริญญาโท ประสบการณ์ทำงานเฉลี่ย 10.64 ปี สังกัดในส่วนภูมิภาค ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งนักวิชาการเกษตรชำนาญการ เข้าร่วมสัมมนา ศึกษาดูงาน และฝึกอบรม 3 ครั้ง/ปีขึ้นไป ใช้แหล่งความรู้ด้านการผลิตข้าวจากหนังสือ ตำรา คู่มือ ส่วนใหญ่มีโทรศัพท์สมาร์ทโฟน รายรับเฉลี่ยต่อเดือน 27,040.84 บาท รายจ่ายเกี่ยวกับอุปกรณ์เพื่อการสื่อสารเฉลี่ยต่อเดือน 1,239.43 บาท

2. การใช้ประโยชน์จากสื่อเพื่อการส่งเสริมการผลิตข้าว

กรมการข้าวได้มีแนวทางในการบริหารจัดการองค์กรเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันซึ่งมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี จึงได้มีการผลิตสื่อหลายประเภทนำมาสนับสนุนงานส่งเสริมการผลิตข้าวของเจ้าหน้าที่กรมการข้าว โดยสามารถแบ่งประเภทได้เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์ ดังภาพที่ 2 และภาพที่ 3 โดยการใช้ประโยชน์จากสื่อ ผู้วิจัยกำหนดเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ ด้านการเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ตนเอง ด้านการให้ความรู้แก่เกษตรกร และด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

ภาพที่ 2 สื่อสิ่งพิมพ์
ที่มา : กรมการข้าว. (2564)

ภาพที่ 3 สื่อออนไลน์
ที่มา : กรมการข้าว. (2564)

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

2.1 สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทวารสาร/ข่าวสาร พบว่า ด้านการเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ตนเอง เจ้าหน้าที่ใช้ประโยชน์ในระดับมากที่สุด ได้แก่ วารสารวิชาการข้าว และในระดับมาก ได้แก่ วารสารใบธงและข่าวสารเมล็ดพันธุ์ข้าว ด้านการให้ความรู้แก่เกษตรกร ใช้ประโยชน์ในระดับปานกลาง ได้แก่ วารสารวิชาการข้าวและวารสารใบธง และในระดับน้อย ได้แก่ ข่าวสารเมล็ดพันธุ์ข้าว และด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ใช้ประโยชน์ในระดับมากที่สุด ได้แก่ วารสารใบธงและข่าวสารเมล็ดพันธุ์ข้าว และในระดับปานกลาง ได้แก่ วารสารวิชาการข้าว

2.2 สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทแผ่นพับ พบว่า ด้านการเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ตนเอง เจ้าหน้าที่ใช้ประโยชน์ในระดับมากที่สุด ทุกชนิดของสื่อ ได้แก่ แผ่นพับโรคข้าว แผ่นพับแมลงศัตรูข้าว แผ่นพับการผลิตเมล็ดพันธุ์ดี แผ่นพับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเมล็ดพันธุ์ข้าว แผ่นพับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว แผ่นพับการผลิตและรับรองผลิตภัณฑ์ข้าว Q แผ่นพับการปลูกและการดูแลรักษาข้าว แผ่นพับเมล็ดพันธุ์ข้าว แผ่นพับการควบคุมคุณภาพเมล็ดพันธุ์ แผ่นพับการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากข้าว และแผ่นพับการเก็บรักษา การกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าว ด้านการให้ความรู้แก่เกษตรกร ใช้ประโยชน์ในระดับมากที่สุด ได้แก่ แผ่นพับแมลงศัตรูข้าว แผ่นพับโรคข้าว แผ่นพับเมล็ดพันธุ์ข้าว แผ่นพับการผลิตเมล็ดพันธุ์ดี แผ่นพับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว แผ่นพับการปลูกและการดูแลรักษาข้าว แผ่นพับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเมล็ดพันธุ์ข้าว แผ่นพับการผลิตและรับรองผลิตภัณฑ์ข้าว Q แผ่นพับการควบคุมคุณภาพเมล็ดพันธุ์ แผ่นพับการเก็บรักษา การกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าว และในระดับมาก ได้แก่ แผ่นพับการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากข้าว ด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ใช้ประโยชน์ในระดับมากที่สุด ได้แก่ แผ่นพับเมล็ดพันธุ์ข้าว แผ่นพับโรคข้าว แผ่นพับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว แผ่นพับการผลิตเมล็ดพันธุ์ดี และแผ่นพับแมลงศัตรูข้าว และในระดับมาก ได้แก่ แผ่นพับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเมล็ดพันธุ์ข้าว แผ่นพับการปลูกและการดูแลรักษาข้าว แผ่นพับการผลิตและรับรองผลิตภัณฑ์ข้าว Q แผ่นพับการควบคุมคุณภาพเมล็ดพันธุ์ แผ่นพับการเก็บรักษา การกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าว แผ่นพับการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากข้าว

2.3 สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทเอกสารความรู้/คู่มือ พบว่า ด้านการเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ตนเอง เจ้าหน้าที่ใช้ประโยชน์ในระดับมากที่สุด ได้แก่ เอกสารความรู้เรื่องโรคและแมลงศัตรูข้าว และในระดับมาก ได้แก่ คู่มือการผลิตข้าวสาร Q ข้าวสารอินทรีย์ และในระดับปานกลาง ได้แก่ เอกสารความรู้เรื่องการพัฒนาเม็ดเทอร์โมพลาสติกจากข้าวและบรรจุภัณฑ์ฯ ด้านการให้ความรู้แก่เกษตรกร ใช้ประโยชน์ในระดับมากที่สุด ได้แก่ เอกสารความรู้เรื่องโรคและแมลงศัตรูข้าว และในระดับมาก ได้แก่ คู่มือการผลิตข้าวสาร Q ข้าวสารอินทรีย์ และในระดับปานกลาง ได้แก่ เอกสารความรู้เรื่องการพัฒนาเม็ดเทอร์โมพลาสติกจากข้าวและบรรจุภัณฑ์ฯ ด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ใช้ประโยชน์ในระดับมากที่สุด ได้แก่ เอกสารความรู้เรื่องโรคและแมลงศัตรูข้าวและคู่มือการผลิตข้าวสาร Q ข้าวสารอินทรีย์ และในระดับปานกลาง ได้แก่ เอกสารความรู้เรื่องการพัฒนาเม็ดเทอร์โมพลาสติกจากข้าวและบรรจุภัณฑ์ฯ

2.4 สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทโปสเตอร์ พบว่า ด้านการเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ตนเอง พบว่า เจ้าหน้าที่ใช้ประโยชน์ในระดับมากที่สุด ได้แก่ โปสเตอร์แมลงศัตรูข้าว โปสเตอร์โรคข้าว โปสเตอร์แสดงการเจริญเติบโตของข้าวและการปฏิบัติต่างๆ โปสเตอร์การปลูกข้าวโดยวิธีเปียกสลับแห้งเพื่อการประหยัดน้ำและโปสเตอร์ขั้นตอนการปลูกข้าวในนาขั้นนํ้า และในระดับปานกลาง ได้แก่ โปสเตอร์กว่าจะเป็นข้าว Q และโปสเตอร์กระบวนการรับรองข้าว Q ด้านการให้ความรู้แก่เกษตรกร ใช้ประโยชน์ในระดับมากที่สุด ได้แก่ โปสเตอร์โรคข้าว โปสเตอร์แมลงศัตรูข้าว โปสเตอร์แสดงการเจริญเติบโตของข้าวและการปฏิบัติต่างๆ โปสเตอร์ขั้นตอนการปลูกข้าวในนาขั้นนํ้าและโปสเตอร์การปลูกข้าวโดยวิธีเปียกสลับแห้งเพื่อการประหยัดน้ำ และในระดับมาก ได้แก่ โปสเตอร์กว่าจะเป็นข้าว Q และโปสเตอร์กระบวนการรับรองข้าว Q ด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ใช้ประโยชน์ในระดับมากที่สุดทุกชนิดของสื่อ ได้แก่ โปสเตอร์โรคข้าว โปสเตอร์แมลงศัตรูข้าว โปสเตอร์แสดงการเจริญเติบโตของข้าวและ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

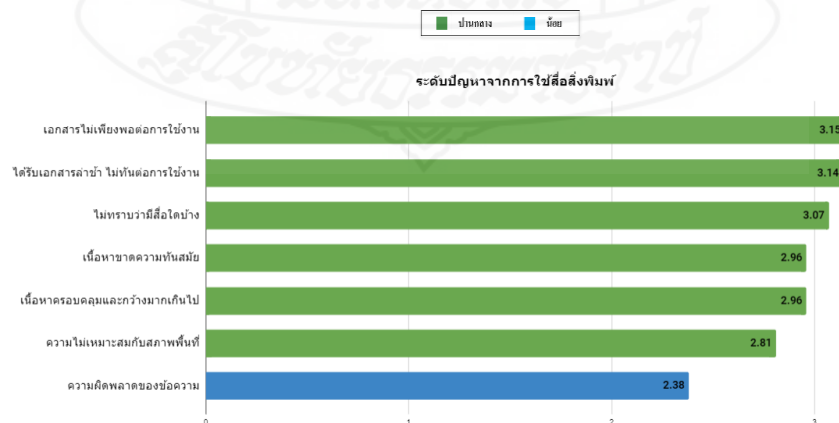
การปฏิบัติต่างๆ โปสเตอร์การปลูกข้าวโดยวิธีเปียกสลับแห้งเพื่อการประหยัดน้ำ โปสเตอร์ขั้นตอนการปลูกข้าวในนาขั้นบันได โปสเตอร์กว่าจะมาเป็นข้าว Q และโปสเตอร์กระบวนการรับรองข้าว Q

2.5 สื่อออนไลน์ พบว่า ด้านการเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ตนเอง เจ้าหน้าที่ใช้ประโยชน์ ในระดับมากที่สุด ได้แก่ เว็บไซต์องค์ความรู้เรื่องข้าว หนังสืออิเล็กทรอนิกส์และผลงานวิจัยอิเล็กทรอนิกส์ และในระดับมาก ได้แก่ LINE เว็บไซต์กรมการข้าว และสื่อวีดิทัศน์ และในระดับปานกลาง ได้แก่ YouTube Facebook และแอปพลิเคชัน GLAS Rice ระบบที่ปรึกษาชาวนาไทย และในระดับน้อย ได้แก่ Infographic แอปพลิเคชันระบบฐานข้อมูลการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และแอปพลิเคชันศูนย์ข้าวชุมชน CRC Rice Thailand **ด้านการให้ความรู้แก่เกษตรกร** ใช้ประโยชน์ในระดับมาก ได้แก่ เว็บไซต์องค์ความรู้เรื่องข้าว LINE และสื่อวีดิทัศน์ และในระดับปานกลาง ได้แก่ แอปพลิเคชัน GLAS Rice ระบบที่ปรึกษาชาวนาไทย YouTube Infographic เว็บไซต์กรมการข้าว Facebook และหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และในระดับน้อย ได้แก่ แอปพลิเคชันศูนย์ข้าวชุมชน CRC Rice Thailand แอปพลิเคชันระบบฐานข้อมูลการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และผลงานวิจัยอิเล็กทรอนิกส์ **ด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์** ใช้ประโยชน์ในระดับมากที่สุด ได้แก่ Facebook และเว็บไซต์กรมการข้าว และในระดับมาก ได้แก่ YouTube เว็บไซต์องค์ความรู้เรื่องข้าว สื่อวีดิทัศน์ LINE และ Infographic และในระดับปานกลาง ได้แก่ แอปพลิเคชัน GLAS Rice ระบบที่ปรึกษาชาวนาไทย หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ แอปพลิเคชันระบบฐานข้อมูลการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี แอปพลิเคชันศูนย์ข้าวชุมชน CRC Rice Thailand และผลงานวิจัยอิเล็กทรอนิกส์

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์จากสื่อเพื่อการส่งเสริมการผลิตข้าว

3.1 ปัญหาจากการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ พบว่า เจ้าหน้าที่กรมการข้าวมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 6 ประเด็น ได้แก่ เอกสารไม่เพียงพอต่อการใช้งาน ได้รับเอกสารล่าช้า ไม่ทันต่อการใช้งาน ไม่ทราบว่ามีสื่อใดบ้าง เนื้อหาขาดความทันสมัย เนื้อหาครอบคลุมและกว้างมากเกินไป ความไม่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และในระดับน้อย 1 ประเด็น ได้แก่ ความผิดพลาดของข้อความ

3.2 ปัญหาจากการใช้สื่อออนไลน์ พบว่า เจ้าหน้าที่กรมการข้าวมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 7 ประเด็น ได้แก่ ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีความเร็วต่ำ ไม่ทราบว่ามีสื่อใดบ้าง ความผิดพลาดของข้อความ เนื้อหาครอบคลุมและกว้างมากเกินไป ขาดแคลนอุปกรณ์ในการใช้สื่อ ความไม่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และขาดความชำนาญในการใช้สื่อ และในระดับน้อย 1 ประเด็น ได้แก่ เนื้อหาขาดความทันสมัย

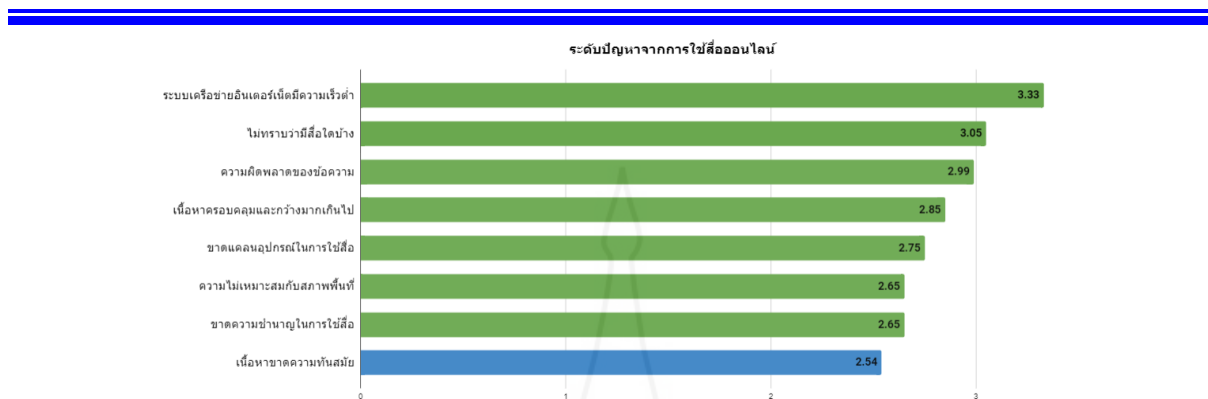

ภาพที่ 4 ระดับปัญหาจากการใช้สื่อสิ่งพิมพ์

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

ภาพที่ 5 ระดับปัญหาจากการใช้สื่อออนไลน์

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์ คือ การปรับปรุงรูปแบบของสื่อให้มีความทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์ เพิ่มเติมข้อมูลหน่วยงานอื่นๆ ที่บูรณาการด้านข่าว และจัดส่งเอกสารเผยแพร่เรื่องพันธุ์ข้าวใหม่ๆ ในรูปแบบไฟล์ หรือจัดส่งแผ่นพับให้กับหน่วยงานในสังกัดส่วนภูมิภาคให้เพียงพอต่อการใช้งาน การประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรในหน่วยงานทราบเมื่อมีการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ใหม่ และการจัดทำเว็บไซต์รวบรวมสื่อสิ่งพิมพ์เพียงแหล่งเดียว เพื่อความสะดวกต่อการค้นหา และการนำไปใช้ การผลิตสื่อแนะนำสำหรับพื้นที่เฉพาะ และการศึกษาความรู้ด้านการผลิตข่าวใหม่ๆ จากการสอบถามหรือปรึกษากับผู้ที่มีความรู้ด้านนั้นๆ โดยตรง

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสื่อออนไลน์ คือ การจัดทำเว็บไซต์รวบรวมสื่อออนไลน์เพียงแหล่งเดียว เพื่อความสะดวกต่อการค้นหาและการนำไปใช้ การประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรในหน่วยงานทราบเมื่อมีการผลิตสื่อออนไลน์ใหม่ การพัฒนาสื่อที่ทำให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงได้ง่ายที่สุด เนื้อหาเข้าใจได้ง่าย และกรมการข้าวควรสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการใช้งานอินเทอร์เน็ตและอุปกรณ์เสริม การผลิตสื่อแนะนำสำหรับพื้นที่เฉพาะ และการศึกษาความรู้ด้านการผลิตข่าวใหม่ๆ จากการสอบถามหรือปรึกษากับผู้ที่มีความรู้ด้านนั้นๆ โดยตรง

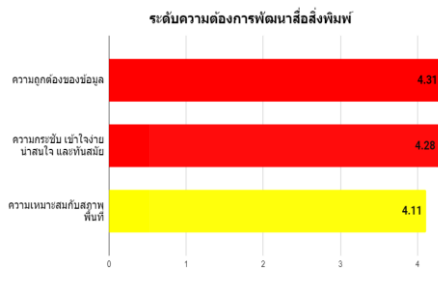
4. ความต้องการพัฒนาสื่อเพื่อการส่งเสริมการผลิตข้าว

4.1 ระดับความต้องการพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์ พบว่า เจ้าหน้าที่ที่มีความต้องการพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์ในระดับมากที่สุด ในด้านข้อมูล/เนื้อหาสาระ โดยมีความต้องการในระดับมากที่สุด 2 ประเด็น ได้แก่ ความถูกต้องของข้อมูลและความกระชับ เข้าใจง่าย น่าสนใจ และทันสมัย และมีความต้องการในระดับมาก ได้แก่ ความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่

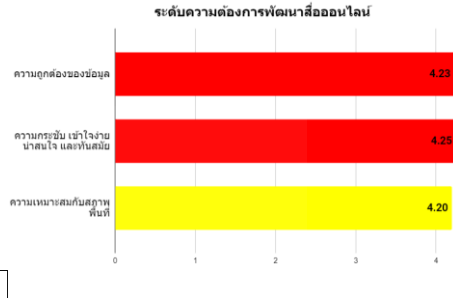
4.2 ระดับความต้องการพัฒนาสื่อออนไลน์ พบว่า เจ้าหน้าที่ที่มีความต้องการพัฒนาสื่อออนไลน์ในระดับมากที่สุด ในด้านข้อมูล/เนื้อหาสาระ โดยมีความต้องการในระดับมากที่สุด 2 ประเด็น ได้แก่ ความกระชับ เข้าใจง่าย น่าสนใจ และทันสมัย และความถูกต้องของข้อมูล และมีความต้องการในระดับมาก ได้แก่ ความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

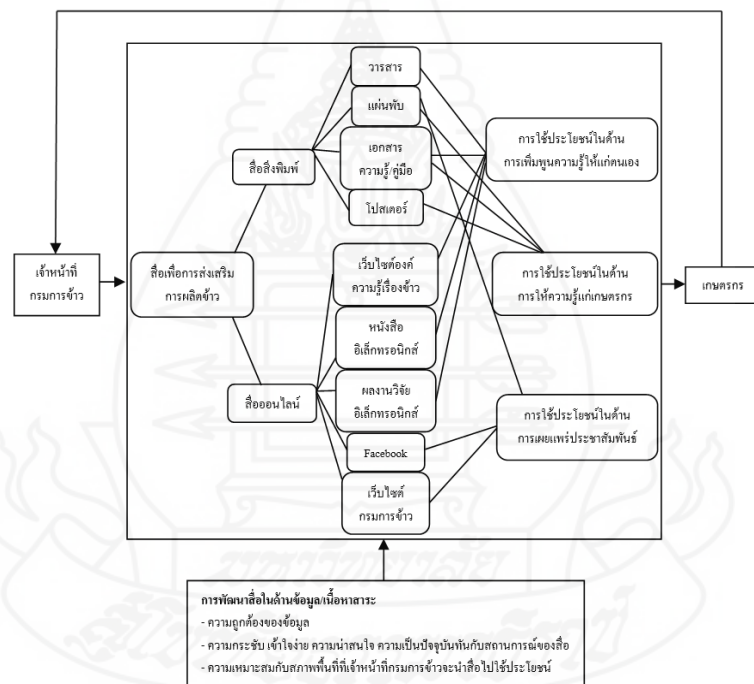

ภาพที่ 6 ระดับความต้องการพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์

ภาพที่ 7 ระดับความต้องการพัฒนาสื่อออนไลน์

5. แนวทางการพัฒนาสื่อเพื่อการส่งเสริมการผลิตข้าว

ภาพที่ 8 แนวทางการพัฒนาสื่อเพื่อการส่งเสริมการผลิตข้าว

จากภาพที่ 8 แนวทางการพัฒนาสื่อเพื่อการส่งเสริมการผลิตข้าว ได้ดัดแปลงจากการสื่อสารในงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2561) อธิบายได้ว่า

- 1) เจ้าหน้าที่กรมการข้าว หมายถึง ผู้ให้บริการทางด้านวิชาการ ถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกรเป้าหมาย รวมทั้งการสื่อสาร แลกเปลี่ยนข้อมูลกับเกษตรกรเพื่อให้เกษตรกรเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น
- 2) สื่อเพื่อการส่งเสริมการผลิตข้าว หมายถึง สื่อที่ผลิตโดยกรมการข้าว ซึ่งแบ่งออกเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์ โดยเจ้าหน้าที่กรมการข้าวได้นำมาใช้ประโยชน์ในด้านการเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ตนเอง ด้านการให้ความรู้แก่เกษตรกร และด้าน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12 The 12th STOU National Research Conference

การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทวารสาร/ข่าวสาร เจ้าหน้าที่กรรมการข่าวนำมาใช้ประโยชน์ ในด้านการเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ตนเอง สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทแผ่นพับ ใช้ประโยชน์ในด้านการให้ความรู้แก่เกษตรกร และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทเอกสารความรู้/คู่มือ และสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทโปสเตอร์ ใช้ประโยชน์ในด้านการให้ความรู้แก่เกษตรกร ด้านสื่อออนไลน์ ใช้ประโยชน์ในด้านการเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ตนเอง และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

3) การพัฒนาสื่อในด้านข้อมูล/เนื้อหาสาระ หมายถึง การพัฒนาสื่อในเรื่องความถูกต้องของข้อมูล ความกระชับ เข้าใจง่าย ความน่าสนใจ ความเป็นปัจจุบันทันกับสถานการณ์ของสื่อ และความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ที่เจ้าหน้าที่กรรมการข่าว จะนำสื่อเพื่อการส่งเสริมการผลิตข้าวไปใช้ประโยชน์

4) เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกข้าว และได้รับการเผยแพร่สื่อจากเจ้าหน้าที่กรรมการข่าวผ่านช่องทางการสื่อสาร ต่างๆ และส่งผลการรับรู้มาสู่เจ้าหน้าที่กรรมการข่าว

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเจ้าหน้าที่กรรมการข่าว พบว่า เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 39.10 ปี ระดับการศึกษาปริญญาโท ประสบการณ์ทำงานเฉลี่ย 10.64 ปี สังกัดหน่วยงานส่วนภูมิภาค ตำแหน่งนักวิชาการเกษตรชำนาญการ เข้าร่วมสัมมนา ศึกษาดูงาน และฝึกอบรม 3 ครั้ง/ปีขึ้นไป ใช้แหล่งความรู้ด้านการผลิตข้าวจากหนังสือ ตำรา คู่มือ มีอุปกรณ์เพื่อการสื่อสารส่วนใหญ่เป็นโทรศัพท์มือถือสมาร์ทโฟน รายรับเฉลี่ย 27,040.84 บาท/เดือน และรายจ่ายเกี่ยวกับอุปกรณ์เพื่อการสื่อสารเฉลี่ย 1,239.43 บาท/เดือน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อัจฉรี ทวีวานิชย์ (2560) ได้ศึกษาเรื่องการใช้งานโมบายแอปพลิเคชันเพื่อการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมของบุคลากรกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดระนอง พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 35.42 ปี ประกอบอาชีพข้าราชการ ส่วนใหญ่ใช้โทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟนทั้งหมด

2. การใช้ประโยชน์จากสื่อเพื่อการส่งเสริมการผลิตข้าว พบว่า เจ้าหน้าที่ใช้ประโยชน์จากสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์ โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ตนเอง ด้านการให้ความรู้แก่เกษตรกร และด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ดังนี้

2.1 ด้านการเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ตนเอง พบว่า สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทวารสาร/ข่าวสาร ได้แก่ วารสารวิชาการข้าว และเอกสารความรู้/คู่มือ ได้แก่ เอกสารความรู้เรื่องโรคและแมลงศัตรูข้าว มีการใช้ประโยชน์มากที่สุด สอดคล้องกับเชิดพงษ์ ชีระจิตต์ (2560) ที่ได้แบ่งวิธีการเลือกใช้สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมว่า เอกสารเผยแพร่เป็นเอกสารเชิงความรู้ทางวิชาการ โดยทั่วไปมักมีขนาดไม่ใหญ่มากนัก เหมาะสำหรับการพกพาไปใช้ในที่ต่างๆ ได้อย่างสะดวก มีการเย็บเป็นเล่มให้ดูสวยงามน่าอ่าน สามารถบรรจุเนื้อหาได้มาก เหมาะสำหรับการใช้อธิบาย และแสดงภาพประกอบให้เห็นอย่างชัดเจน และสื่อออนไลน์ ได้แก่ เว็บไซต์องค์ความรู้เรื่องข้าว หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และผลงานวิจัยอิเล็กทรอนิกส์ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ระรินจิตต์ ลำเลิศ (2549) ได้ศึกษาความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต่อการใช้ประโยชน์จากสื่อเพื่อการส่งเสริมการเกษตร พบว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีการใช้ประโยชน์จากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่มพูนความรู้เป็นส่วนใหญ่ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ บวรพันธ์ เพ็ชรสิงห์ (2549) ได้ศึกษาการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจังหวัดสงขลา พบว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศ เว็บไซต์กรมส่งเสริมการเกษตร ข้อมูลการเกษตรอื่นๆ และในงานส่งเสริมการเกษตรเพื่อตนเอง เพื่อการปฏิบัติงาน และเพื่อสังคม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12 The 12th STOU National Research Conference

2.2 ด้านการให้ความรู้แก่เกษตรกร พบว่า สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทแผ่นพับ ได้แก่ แผ่นพับแมลงศัตรูข้าว แผ่นพับโรคข้าว แผ่นพับเมล็ดพันธุ์ข้าว แผ่นพับการผลิตเมล็ดพันธุ์ดี แผ่นพับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว แผ่นพับการปลูกและการดูแลรักษาข้าว แผ่นพับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเมล็ดพันธุ์ข้าว แผ่นพับการผลิตและรับรองผลิตภัณฑ์ข้าว Q แผ่นพับการควบคุมคุณภาพเมล็ดพันธุ์ แผ่นพับการเก็บรักษาการกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าว สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทเอกสารความรู้/คู่มือ ได้แก่ เอกสารความรู้เรื่องโรคและแมลงศัตรูข้าว สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทโปสเตอร์ ได้แก่ โปสเตอร์โรคข้าว โปสเตอร์แมลงศัตรูข้าว โปสเตอร์แสดงการเจริญเติบโตของข้าว และการปฏิบัติต่างๆ โปสเตอร์ขั้นตอนการปลูกข้าวในนาขั้นบันได โปสเตอร์การปลูกข้าวโดยวิธีเปียกสลับแห้งเพื่อการประหยัดน้ำ มีการใช้ประโยชน์มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับเชิดพงษ์ ชีระจิตต์ (2560) ที่ได้แบ่งวิธีการเลือกใช้สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนากาเกษตรว่า แผ่นพับเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ข้อมูล ความรู้ต่างๆ โดยทั่วไปจะจัดพิมพ์ให้มีขนาดกะทัดรัดสามารถพกพาได้สะดวก เหมาะสำหรับการใช้เผยแพร่ข้อมูล หรือความรู้เฉพาะด้านที่มีเนื้อหาไม่มากนัก เอกสารเผยแพร่ เป็นเอกสารเชิงความรู้ทางวิชาการ โดยทั่วไปมีขนาดไม่ใหญ่มากนัก เหมาะสำหรับการพกพาไปใช้ในที่ต่างๆ ได้อย่างสะดวก มีการเย็บเป็นเล่มให้ดูสวยงามน่าอ่าน สามารถบรรจุเนื้อหาได้มาก เหมาะสำหรับการใช้ในการอธิบาย และแสดงภาพประกอบให้เห็นอย่างชัดเจน ป้ายประกาศและโปสเตอร์ เป็นสื่อที่ใช้เพื่อดึงดูดความสนใจของกลุ่มเป้าหมาย โดยทั่วไปจะจัดพิมพ์ให้มีขนาดใหญ่สามารถมองเห็นได้ง่าย โดยอาจจะติดประกาศตามป้ายประชาสัมพันธ์ตามสถานที่ต่างๆ หรือบริเวณบอร์ดประชาสัมพันธ์ตามหมู่บ้าน เพื่อใช้ในการให้ข้อมูลข่าวสาร หรือเผยแพร่ความรู้เฉพาะเรื่องที่เป็นประโยชน์ให้กับเกษตรกร

2.3 ด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ พบว่า สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทแผ่นพับ ได้แก่ แผ่นพับเมล็ดพันธุ์ข้าว แผ่นพับโรคข้าว แผ่นพับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว แผ่นพับการผลิตเมล็ดพันธุ์ดี และแผ่นพับแมลงศัตรูข้าวมีการใช้ประโยชน์มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับเชิดพงษ์ ชีระจิตต์ (2560) ที่ได้แบ่งวิธีการเลือกใช้สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนากาเกษตรว่า แผ่นพับเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ข้อมูล ความรู้ต่างๆ โดยทั่วไปจะจัดพิมพ์ให้มีขนาดกะทัดรัด สามารถพกพาได้สะดวก เหมาะสำหรับการใช้เผยแพร่ข้อมูล หรือความรู้เฉพาะด้านที่มีเนื้อหาไม่มากนัก และสื่อออนไลน์ ได้แก่ Facebook และเว็บไซต์กรมการข้าว มีการใช้ประโยชน์มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ รุ่งทิพา วงศ์รักษงาน (2563) ได้ศึกษาการส่งเสริมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้านการเกษตรของเกษตรกร ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา พบว่าเกษตรกรต้องการช่องทางสื่อสังคมออนไลน์คือ เฟสบุ๊ก ในรูปแบบสื่อวิดีโอ สื่อข้อความ สื่อภาพ และสื่อเสียง ในลักษณะข้อมูลวิชาการ และสอดคล้องกับเชิดพงษ์ ชีระจิตต์ (2560) ที่ได้แบ่งวิธีการเลือกใช้สื่อออนไลน์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนากาเกษตรว่า Facebook เป็นบริการบนอินเทอร์เน็ตรูปแบบหนึ่ง ที่จะทำให้ผู้รับสารสามารถติดต่อสื่อสารและร่วมทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้ ไม่จำเป็นการตั้งประเด็นคำถามในเรื่องที่สนใจ การแบ่งปันรูปภาพ วิดีทัศน์ การเขียนบทความ และการสนทนาออนไลน์

3. ปัญหา และข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์จากสื่อเพื่อการส่งเสริมการผลิตข้าว

3.1 ปัญหาจากการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ พบว่า เจ้าหน้าที่ที่มีปัญหาด้านเอกสารไม่เพียงพอต่อการใช้งาน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วรรณจิตต์ ล้ำเลิศ (2549) พบว่าหน่วยงานระดับอำเภอได้รับเอกสารเผยแพร่ไม่เพียงพอและไม่ทันสมัย การจัดส่งล่าช้าไม่ทันกับสถานการณ์ หรือเหตุการณ์ปัจจุบัน และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชนิตา เสาวคนธ์ (2550) ได้ศึกษาเรื่องการเปิดรับและความต้องการสื่อสิ่งพิมพ์ทางการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ประสบปัญหาได้รับสื่อสิ่งพิมพ์ทางการเกษตรไม่สม่ำเสมอ มีความล่าช้าไม่ทันกับเหตุการณ์ เนื้อหาขาดความทันสมัย ไม่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และเนื้อหาครอบคลุมและกว้างมากเกินไป

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

3.2 ปัญหาจากการใช้สื่อออนไลน์ พบว่า เจ้าหน้าที่ที่มีปัญหาด้านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีความเร็วต่ำ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วรรณจิต ล้ำเลิศ (2549) พบว่าเจ้าหน้าที่ประสบปัญหาในเรื่องคอมพิวเตอร์ที่ไม่เพียงพอกับบุคลากร และอินเทอร์เน็ตที่ใช้ทำงานอยู่ความเร็วต่ำมากทำให้ประสิทธิภาพการทำงานลดลง และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ บวรพันธ์ เพ็ชรสิงห์ (2549) พบว่าระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีความเร็วต่ำ ขาดความพร้อมด้านอุปกรณ์เสริม

4. แนวทางการพัฒนาสื่อเพื่อการส่งเสริมการผลิตซ้ำ

จากผลการวิจัย ระดับความต้องการพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์ เจ้าหน้าที่ที่มีความต้องการพัฒนามากที่สุด ในด้านข้อมูล/เนื้อหาสาระ ได้แก่ ความถูกต้องของข้อมูล ความกระชับ เข้าใจง่าย น่าสนใจ และทันสมัย และมีความต้องการในระดับมาก ได้แก่ ความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วรรณจิต ล้ำเลิศ (2549) พบว่าสื่อแต่ละชนิดเนื้อหาควรสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เป็นเรื่องราวที่น่าสนใจ ตรงกับความต้องการของเกษตรกร และพื้นที่นั้นๆ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อรพรรณ เกติมี (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาสื่อเพื่อการส่งเสริมการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในการกำจัดโรคพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลลูกตาเพชร อำเภอลำสนธิ จังหวัดลพบุรี พบว่าเกษตรกรมีความต้องการสื่อสิ่งพิมพ์ที่ลดปริมาณเนื้อหา ของบทความลง เพื่อให้เนื้อหาที่มีความกระชับได้ใจความ ระดับความต้องการพัฒนาสื่อออนไลน์ พบว่า เจ้าหน้าที่ที่มีความต้องการพัฒนามากที่สุด ในด้านข้อมูล/เนื้อหาสาระ ได้แก่ ความกระชับ เข้าใจง่าย น่าสนใจ และทันสมัย และความถูกต้องของข้อมูล และมีความต้องการในระดับมาก ได้แก่ ความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วรรณจิต ล้ำเลิศ (2549) พบว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีการใช้ประโยชน์จากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่มพูนความรู้เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น ควรมีการปรับปรุงเนื้อหา รายละเอียดให้กระชับและเป็นปัจจุบันทันกับเหตุการณ์ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ บวรพันธ์ เพ็ชรสิงห์ (2549) พบว่าข้อมูลหรือสารสนเทศควรมีความกะทัดรัด ความถูกต้อง ความเชื่อถือได้ ข้อมูลมีความเหมาะสมกับสถานการณ์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้ จากการศึกษาการใช้ประโยชน์จากสื่อเพื่อการส่งเสริมการผลิตซ้ำของเจ้าหน้าที่กรมการข้าว มีข้อควรพิจารณาเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1.1 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่

- 1) จากการศึกษา พบว่า เจ้าหน้าที่กรมการข้าวที่ใช้สื่อเพื่อการส่งเสริมการผลิตซ้ำในการปฏิบัติงาน ควรพัฒนาความรู้และทักษะ หาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้สื่อต่างๆ โดยอาจเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อออนไลน์
- 2) จากการศึกษา พบว่า การใช้สื่อบางชนิดยังมีการใช้อยู่ในระดับน้อย ดังนั้น เจ้าหน้าที่กรมการข้าวควรศึกษาเรียนรู้และให้ความสำคัญกับการใช้สื่อดังกล่าว พร้อมทั้งแนะนำให้เกษตรกรได้รู้จักและทดลองใช้ เนื่องจากเป็น เครื่องมือที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานได้อีกทางหนึ่ง

1.2 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงาน

- 1) จากการศึกษา พบว่า เจ้าหน้าที่กรมการข้าวส่วนใหญ่มีโทรศัพท์มือถือ ดังนั้น กรมการข้าวจึงควรสนับสนุนการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อออนไลน์เพื่อการส่งเสริมการผลิตซ้ำ ในรูปแบบที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ผ่านทางโทรศัพท์มือถือ เพื่อให้เกิดความสะดวกต่อการใช้งานทั้งเจ้าหน้าที่กรมการข้าวและต่อเกษตรกร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12 The 12th STOU National Research Conference

2) จากการศึกษา พบว่า สื่อที่มีการใช้ประโยชน์ในระดับมากที่สุด ควรปรับปรุงเนื้อหาให้มีความกระชับ ความเป็นปัจจุบันและทันต่อสถานการณ์ใหม่ๆ อยู่เสมอ พร้อมทั้งตรวจสอบข้อมูลให้มีความถูกต้องเหมาะสมกับความต้องการของเจ้าหน้าที่ เพื่อการนำไปใช้ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวให้แก่เกษตรกร และตอบสนองความต้องการของเกษตรกรต่อไป

3) จากการศึกษา พบว่า ควรจัดทำเว็บไซต์สำหรับเป็นแหล่งรวบรวมสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อออนไลน์ทุกชนิดของกรมการข้าวเพียงแหล่งเดียว เพื่อลดความซ้ำซ้อนจากการสืบค้นสื่อจากหน้าเว็บไซต์ของแต่ละหน่วยงาน และเพื่อให้เกิดความสะดวกในการสืบค้นข้อมูลสำหรับผู้ที่มีความสนใจ ทำให้เกิดการนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแพร่หลายมากขึ้น

4) จากการศึกษา พบว่า สื่อสิ่งพิมพ์และสื่อออนไลน์ที่ผลิตขึ้น ควรมีการตรวจสอบเนื้อหาให้มีความกระชับ เข้าใจได้ง่าย มีความน่าสนใจ และทันต่อสถานการณ์ปัจจุบันเสมอ

5) จากการศึกษา พบว่า ควรปรับปรุงระบบอินเทอร์เน็ตให้มีความเร็วสูง เพื่อรองรับการใช้งานสื่อออนไลน์ต่างๆ และการนำไปใช้ประโยชน์ในด้านการส่งเสริมการผลิตข้าวให้แก่เกษตรกร

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาความต้องการของเจ้าหน้าที่กรมการข้าวในส่วนภูมิภาค ด้านความต้องการสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อออนไลน์ของกรมการข้าว ว่าสื่อแต่ละชนิดที่ได้รับไปนั้นตรงกับความต้องการของเจ้าหน้าที่ที่นำไปถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกร และบุคคลเป้าหมายในพื้นที่ที่มากนักน้อยเพียงใด เพื่อนำมาวิเคราะห์ก่อนจัดทำสื่อเพื่อเผยแพร่ต่อไป

2.2 ควรศึกษาความต้องการของเกษตรกร ด้านความต้องการสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อออนไลน์ของกรมการข้าว ว่าสื่อแต่ละชนิดที่ได้รับไปนั้นตรงกับความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ที่มากนักน้อยเพียงใด เพื่อนำมาวิเคราะห์ก่อนจัดทำสื่อเพื่อเผยแพร่ต่อไป

2.3 ควรศึกษาความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระของสื่อ และการใช้สื่อประเภทต่างๆ ในด้านการส่งเสริมการผลิตข้าว เพื่อนำมาพัฒนาการผลิตสื่อได้ตรงตามประเด็นปัญหาและความต้องการของเจ้าหน้าที่ และเกษตรกรต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมการข้าว. (2557). *วิสัยทัศน์/พันธกิจ*. สืบค้นจาก <https://www.ricethailand.go.th/vision.php>

กรมการข้าว. (2564). *สื่อกรมการข้าว*. สืบค้นจาก <https://www.ricethailand.go.th/main.php>

เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ. (2561). เทคนิค วิธีการ และการสื่อสารในการส่งเสริมและพัฒนากาเกษตร. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา 91720* (หน่วยที่ 5). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ชนิดา เสาวคนธ์. (2550). *การเปิดรับและความต้องการสื่อสิ่งพิมพ์ทางการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, นครปฐม.

เชิดพงษ์ ชีระจิตต์. (2560). *การใช้การสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนากาเกษตร*. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารและการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนากาเกษตร 91727* (หน่วยที่ 10). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

บวรพันธ์ เพ็ชรสิงห์. (2549). *การใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารการเกษตร ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จังหวัดสงขลา*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

ระรินจิต ลำเลิศ. (2549). *ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต่อการใช้ประโยชน์จากสื่อเพื่อการส่งเสริมการเกษตร*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

-
- รุ่งทิพา วงศ์รักษงาน. (2563). การส่งเสริมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้านการเกษตรของเกษตรกร ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- อรพรรณ เกติมี. (2563). การพัฒนาสื่อเพื่อการส่งเสริมการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในการกำจัดโรคพืช ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ในตำบลกุดตาเพชร อำเภอลำสนธิ จังหวัดลพบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- อัจฉรี ทวีวานิชย์. (2560). การใช้งานโมบายแอปพลิเคชันเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของบุคลากรกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดระนอง. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

